

Cilt: 17 SAYI: 10 EKİM

Türk sanayicileri ve işadamları derneği

görüş

GÖRÜŞ (AYLIK YAYIN) EKİM 1989
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği

Sahibi ve Sorumlu Yayın Müdürü:
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı *Cem Boyner*

Yazı İşleri Müdürü:
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Genel Sekreteri *Ertuğrul İhsan Özol*

Yayına Hazırlayan:
Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
Ekonomik Araştırmalar Bölümü Başkanı
Nilgün Demirtaş

Görüş Araştırma Grubu:
Bu sayıda:
Ayda Alpat
Lale Demiral
Taylan Kovanlıkaya

Dergideki yazılar kaynak olarak TÜSİAD
GÖRÜŞ'ün gösterilmesi koşuluyla izinsiz kullanı-
labilir. İmzalı yazılar, yazarların kişisel görüşlerini
yansıtmakta olup, dernek görüşü olarak kabul
edilemez.

Adres:
Cumhuriyet Cad. Ferah Apt. 233/9-10
80230 Harbiye - İstanbul
Tel: 146 24 12 - 140 12 05

Basıldığı Yer:
LEBİB YALKIN YAYIMLARI VE
BASIM İŞLERİ A.Ş.
Tel: 179 67 50 / 8 Hat

Bu Sayıda

TÜSİAD'dan Haberler.....	4
OECD'de Sermaye Hareketlerinin Serbest Bırakılması.....	9
AT Sübvansiyonlarında Yapılan Usulsüzlükler.....	17
İngiltere'de Yüksek Faiz Uygulaması.....	22
Güney Kore Ekonomisinin Yeni Sorunları.....	28

TÜSİAD'dan Haberler

Başkan Cem Boyner, Fransız Çimento Sanayicileri Derneği Başkanı Danışmanlarından Mr. Guy Trancant ile 5 Eylül 1989 tarihinde TÜSİAD Merkezi'nde bir görüşme yaptı.

Başkan Cem Boyner, 6 Eylül 1989 tarihinde SHP Genel Sekreteri Sayın Deniz Baykal ile ekonomik konulara ilişkin bir görüşme yaptı.

Başkan Cem Boyner, Kanada Büyükelçisi Terrence Sheehan ve üye Yavuz Kireç ile 7 Eylül 1989 tarihinde bir görüşme yaptı.

Başkan Cem Boyner, Manufacturer Hannover Trust'ın Genel Müdürü Sayın Atilla Uras ile 7 Eylül 1989 tarihinde

TÜSİAD Merkezi'nde bir görüşme yaptı.

Genel Sekreter E.İhsan Özol, 13 Eylül 1989 tarihinde Northamptonshire Sanayi ve Ticaret Odası'ndan Sean Read ve Thomas K. Atkins ile Türkiye-İngiltere ticari ilişkileri konusunda bir görüşme yaptı.

Genel Sekreter E.İhsan Özol, Japan Center For International Finance'den Ken Haneda ve Satoshi Umerhara ile 14 Eylül 1989 tarihinde Türkiye'nin son ekonomik durumuna ilişkin bir görüşme yaptı.

Genel Sekreter E.İhsan Özol, 14 Eylül 1989 tarihinde Yakın ve Uzak Doğu'dan sorumlu Fransız Mali Ateşesi Laurent Galzy ile Türkiye-Fransa ilişkileri konusunda bir görüşme yaptı.

Başkan Cem Boyner ve Genel Sekreter E.İhsan Özol, OECD Konsorsiyumu Başkanı Alfred Kuehn ile 15 Eylül 1989

tarihinde bir görüşme yaptılar.

TÜSİAD'ın güncel ekonomik sorunların tartışıldığı geleneksel üye toplantılarının dördüncüsü 15 Eylül 1989 tarihinde İstanbul Pullman Marmara Etap Oteli'nde yapıldı.

Başkan Cem Boyner, American Friends of Turkey adlı kuruluşun Başkanı Ralph E. Ropp, Başkan Yardımcısı Daniel O. Newberry ve İdari Yönetmeni G. Lincoln McCurdy ile 15 Eylül 1989 tarihinde bir görüşme yaptı.

Genel Sekreter E.İhsan Özol, 18 Eylül 1989'da DEİK Kurucu Üyeleri Genel Sekreterleri Toplantısına katıldı.

Genel Sekreter E.İhsan Özol, The Bank of Tokyo'nun Orta Doğu ve Afrika'dan sorumlu Genel Müdürü Michiyo Takamine ve Türkiye'deki Temsilcisi Tohci Takasupi ile 22 Eylül 1989 tarihinde Türkiye'deki ekonomik gelişmeler

konusunda bir görüşme yaptı.

Başkan Cem Boyner, Türk-Amerikan İş Konseyi'nin 25 Eylül 1989 tarihinde ABD'de yapılan toplantısına katılarak bir konuşma yaptı.

Genel Sekreter E.İhsan Özöl, World Economic Forum Halkla İlişkiler Temsilcisi Mrs. Julia Oxbridge ve Türkiye Temsilcisi Mrs. Hellen Miller ile 26 Eylül 1989 tarihinde 1990 ilkbaharında Türkiye'de yapılacak toplantı ile ilgili bir görüşme yaptı.

Başkan Cem Boyner, 29 Eylül 1989 tarihinde AT Komisyonu Başkan Vekili Martin Bangeman onuruna verilen yemeğe katıldı.

Alarko Şirketler Topluluğu Halkla İlişkiler Müdürü ve Alsim Alarko İnşaat Pazarlama Müdürü Leyla Alaton, Kavala

Şirketler Grubu Yönetim Kurulu üyesi Asaf Savaş Akat, Netbank A.Ş. Genel Müdürü Melih E. Araz, Emlak Bankası Genel Müdürü Engin Civan, Yapı Kredi Bankası Genel Müdürü Burhan Karaçam, Kavala Şirketler Grubu Yönetim Kurulu Başkanı Osman Kavala, Organik Kimya San. ve Tic. A.Ş. Yönetim Kurulu Başkanı Aldo Kazlowski, Boğaziçi İplik ve Dokuma San. A.Ş. Yönetim Kurulu Üyesi İbrahim Kölük, Soyak İnşaat ve Tic. A.Ş. Yönetim Kurulu Üyesi Erkut Soyak ve Turyağ A.Ş. Yönetim Kurulu Başkan Vekili Kaya Şener, TÜSİAD Yönetim Kurulu tarafından Eylül 1989 tarihinde üyeliğe kabul edildiler.

OECD'de Sermaye Hareketlerinin Serbest Bırakılması

Dünya ekonomisinde son zamanlarda meydana gelen gelişmeler bankacılık ve finans sektöründeki kadar çarpıcı olmamıştır. Ulusal finans piyasaları hemen hemen tüm OECD ülkelerinde büyümüş, uluslararası finans piyasaları ise çok süratli bir şekilde gelişmiştir. Uluslararası para sistemi de değişerek daha yaygın ve esnek bir kambiyo sistemine olanak sağlamıştır.

İç pazarlarda, pazarın kısa ya da uzun dönem olarak yapılan geleneksel ayrımı ve bankacılık sektörü ile sermaye piyasası faaliyetleri arasındaki fark ortadan kaldırılmıştır. Daha çeşitli finans ve tasarruf araçlarının yer aldığı yeni bir birleşik finans piyasası oluşmaktadır.

Uluslararası pazarlarda ise; Euro-

pazarların inanılmaz büyümesi, sermaye hareketlerinin sadece birkaç ülke tarafından kontrol edilmesinin engellenmesi ve ticaret ve sanayiinin uluslararası bir hale getirilmesi uluslararası piyasaların gelişmesini teşvik ettiği gibi, aynı zamanda ulusal finans piyasalarının daha sıkı bütünleşmesini de sağlamıştır.

Hemen hemen tüm OECD ülkelerindeki politikalar, liberalizasyona ve liberalizasyonun kaynak kullanımı, yatırımcı ve tasarruf sahibi için ek alternatifler konusunda sağlayacağı yararları dikkat çekmektedirler. Hükümetler rekabete açık bir finansal sektörün gerçekten çok büyük önem taşıdığını ve korumacı bir duvar arkasından geliştirilemeyeceğini anlamış bulunmaktadır.

1992'de Tek Pazar olma yolundaki Avrupa Topluluğu, 1 Temmuz 1990'dan itibaren geçerli olmak suretiyle sermaye hareketlerinin tam serbestisi konusunda bir kararnameyi kabul etmiştir. Ayrıca, bankacılık ve finans hizmetleri

hakkındaki tamamlayıcı kararnameleler de görülmektedir. Avrupa Serbest Ticaret Birliği'ne bağlı altı ülke, 18 ülkenin ye olacağı "Avrupa Ekonomik Alanı"nı (European Economic Space) oluşturmak için İç Pazar'ın bankacılık ve finans hizmetleri konusundaki faydalarını genişletme yollarını aramaktadır. Uruguay Zirvesinde de bunlar özel dikkat isteyen sektörler olarak tanımlanmıştır.

Bankacılık ve finans hizmetleri konusundaki iki Liberalizasyon Kanununun güncelleştirilmesi çalışmalarına 1984 yılında başlanmıştır. Yenileme alışmaları Kanunların bankacılık ve finans sektörünün tüm durumlarını, buna bağlı olarak ülkelerin liberalizasyon konusunda teşvik edilmeleri ve tek tek gzlenmelerini de içermektedir. Yeni koşullar sermaye hareketini, sınır hizmetlerini (cross-border services) ve kuruluş hakkını kapsamaktadır.

Sermaye Hareketleri: Sermaye Hareket-

lerinin Liberalizasyonu Kanunu gereğince, OECD ülkeleri tam bir liberalizasyon için çalışmaktadırlar. Kısa dönemli olanları da kapsayan tüm uluslararası sermaye hareketleri, ipotek kredileri, tüketici kredileri ve hükümetin kendi hesabında yaptığı işlemler hariç yeni Kanunda yer almaktadır.

Kanunda yeni yer alan bazı maddeler şöyle sıralanabilir:

- Menkul kıymetler ve interbank piyasalarını da kapsayan para piyasası işlemleri,
- Kısa vadeli krediler
- Spot ve forward işlemler dahil, döviz işlemleri,
- Swap, option, future ve diğer yeni işlemler,
- Finansal back-up imkanları,
- Finansal olmayan girişimci tarafından yurtdışına çıkartılan finansal kredi ve borçlar,
- Döviz mevduat hesapları.

Yapılan diğer değişiklikler ile daha önce kısıtlama olarak kabul edilmeyen bazı önlemlerin OECD tarafından incelenmesi de şart koşulmuştur.

Sermaye hareketlerinin liberalizasyonu, yeni Kanunda da belirtildiği gibi, bankacılık ve finans hizmetlerinin yurt içinde kullanım ve provizyon yönünden tam serbestliğe geçmesiyle sağlanabilir. Girişimci için bu; sermayenin artırılması, likid fonların kontrolü, döviz kuru ve faiz oranı risklerinin "hedging"i için kapsamlı finansman ve yatırım aracı seçeneği anlamı taşımaktadır. Finansal kurumlar serbestçe borç alıp verebilmeli ve spot, forward döviz piyasalarında işlem görebilmelidirler. Menkul kıymetler borsası kısa ya da uzun dönem seçimini serbestçe yaparak tahvilleri alıp satabilmeli ve swap yapabilmelidir. Şahıslar ise yurt dışına transfer yapabilmeli, bankalara döviz olarak hesap açabilmeli ve yatırımını menkul kıymet ya da gayrimenkul olarak dilediği yere yapabilmelidir.

Sınırötesi hizmetleri: Cari Görünmeyen İşlemlerin Liberalizasyonu Kanununda yer almayan fakat sermaye hareketleriyle yakında ilgili olan sınır ötesi hizmetleri Sermaye Hareketlerinin Liberalizasyonu Kanununda yer almıştır. Bu yeni bölüm aşağıdaki hizmetleri kapsamaktadır:

-*Ödeme hizmetleri:* Çek ihraç ve tahsili, seyahat çekleri, para ve kredi kartları ve fonların transferi

-*Bankacılık ve yatırım hizmetleri:* Profesyonel aracı kuruluşların pazarda menkul kıymetler ve diğer finansal araçlar için sundukları hizmetler

-*Ödeme, clearing, emanet ve mevduat hizmetleri:* Likit fon ve tahviller, menkulleştirilmemiş döviz için sunulan hizmetler

-*Aktiflerin yönetimi:* Nakit ve portföy yönetimi, emekli aylığı fon yönetimi ve emanet servisleri

-*Danışmanlık ve ajans hizmetleri:* Kredi referans ve analizi, yatırım araştırma ve danışmanlığı, birleşmeler -mergers- ve yeniden yapılanma gibi yardımcı finansal

hizmetler

Şirket Kuruluşlarında Engellerin Kaldırılması: Sermaye Hareketlerinin Liberalizasyonu Kanunu yabancı girişimciye evsahibi ülkede müessese kurabilme ve bir diğer yabancı ve yerli üretici ile rekabet edebilme hakkını tanımaktadır. Üye ülkeler, yabancı girişimcinin bayi, şube ve yurtdışı temsilcilikleri açmasına konan tüm engellerin kaldırılmasını istemektedirler.

Yeni Kanunun kapsayacağı belirli şartlar şunlardır:

-*Ruhsat:* Yabancı girişimcinin şube, acentelik açabilme ruhsatını alırken izleyeceği prosedür

-*Temsil:* Yabancı girişimciye milliyetine bakılmadan yetkili bir kişiyi temsilci olarak atayabilme hakkı

-*Yurtdışı temsilcilikler:* Hükümet yurtdışı temsilciliklerin kurulabilmesi için önceden bildirim isteyebilir fakat hiçbir

ruhsat prosedürü uygulamamalıdır.

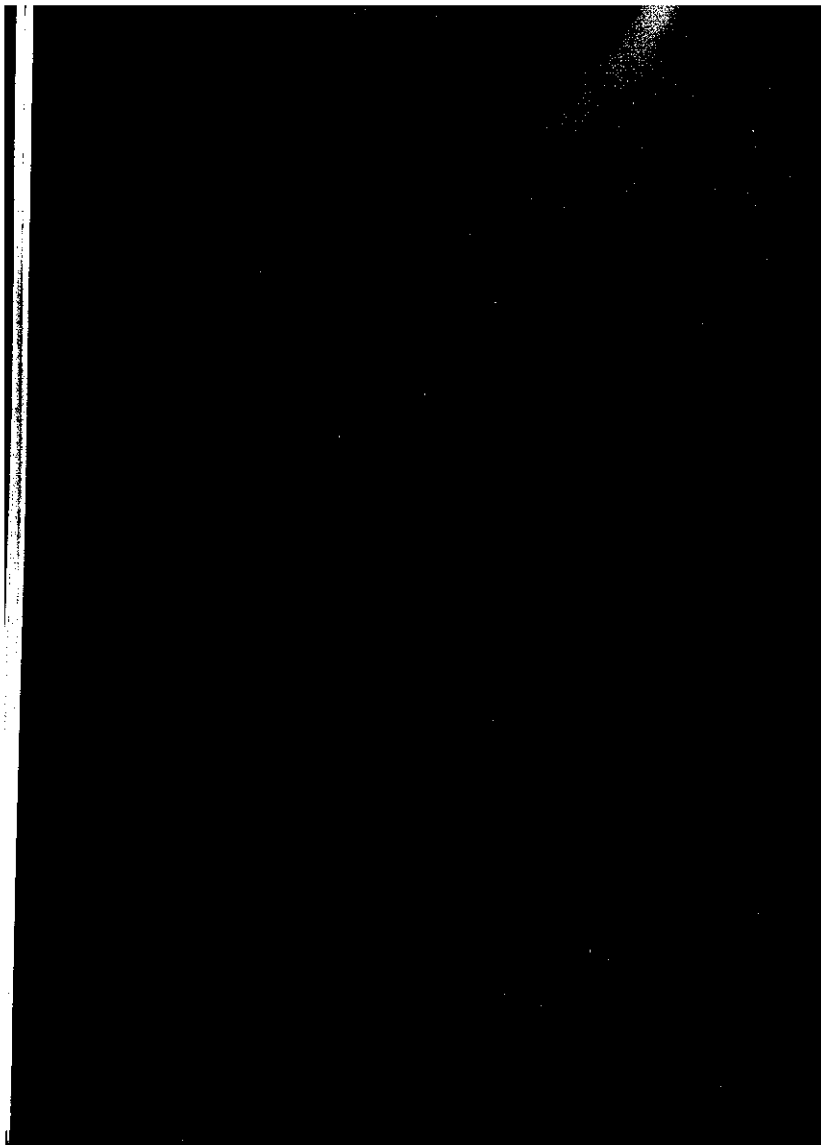
-*Serbest çalışan aracı kuruluşlar:*
Hükümet hizmetlerin uygulanmasında yetkili sayılacak olan aracı kişinin milliyetine sınırlama koymaktan kaçınılmalıdır.

Kapsam itibariyle, Kanunda yapılan son değişiklikler OECD'nin yapmaya çalıştığı liberalizasyon için yapıtaşı rolü oynamaktadır. Yeni düzenlemeler için konan bir yıllık geçiş süresi içinde üye devletler ya kendi politikalarını kanun ile uyumlu hale getirecekler, ya da itirazlarını belirteceklerdir.

Kaynak: *The OECD Observer*

ÖZELLEŞTİRME
UYGULAMALARINA
İLİŞKİN
TÜSTAD GÖRÜŞÜ

12 EKİM 1989

Kuruldukları ilk dönemlerde oldukça başarılı çalışmış olan kamu işletmeleri giderek bürokratik devlet kuruluşları haline gelmişlerdir. Ekonomik kalkınmaya kendilerinden beklenen katkıyı yapamamışlardır. Bu durumun başlıca nedenleri şöyle özetlenebilir:

- 1) Yönetime siyasetin karıştırılması,
- 2) Gerekli idari, mali ve ekonomik denetimin yapılmaması,
- 3) Yukarıdaki nedenlerle; kuruluş yeri seçimi, teknoloji, alt yapı, hammadde temini ve pazarlama gibi konularda büyük hatalar yapılması,
- 4) KİT'lerde gereğinden fazla eleman kullanılarak görüntüde istihdam sorununun çözülmeye çalışılması.

KİT'lerin işletilmesinde önemli yönetim yetersizlikleri ve hataları vardır. İşletmelerde yönetici devri zaman zaman bir yıldan aşağı düşmüş, yönetici tayinlerinde siyasal etkiler ekonomik nedenlere ağır basmıştır.

Piyasa kořullarına göre dıřtıķ ve yůksek tutulan fiyatlar gůrůnůřte amaēlananın tersine sosyal yarar saēlamaktan ēok bůyůk boyutlu rant gelirlerinin oluřmasına veya girdi maliyetlerinin yůkselmesine ve enflasyonun hem talep hem de maliyet etkileriyle hızlanmasına neden olmuřtur.

KİT'lerde gereēinden fazla emek kullanılarak gůrůnůřte istihdam sorununu gůzmeye ēalıřmak verimsizliēi ve enflasyonu sůrekli ve yapısal bir sorun haline getirmiřtir.

Devletēiliēin son otuzbeř yılda Batı ekonomilerinde yarattıēı sorunlar kamu tretimeliēine bir kez daha řans vermedikense bu konuyu artık kapatıp bitirmek ēēilimlerini gůçlendirmiřtir. Bu ēēilimler beraberinde özelleřtirme ēēilimlerini de getirmiř ve ۆlkemizde de gůçlenmiřtir.

KİT'lerin yapısal sorunu iētenlikle gůzůlmeden, ekonomi aēısından yaratıķları sorunların da gůzůlmesine imkan yok-

tur. KİT'lerin yarattığı sorunların çözümünde başvurulacak en akılcı yol bu kuruluşları özelleştirmek, başka bir deyişle kamunun elindeki hisseleri özel sektöre devretmektir.

Özelleştirmenin çeşitli yöntemleri vardır. Bu yöntemler ülkeden ülkeye ve dönemden döneme değişebilmektedir. Ancak amaç ve hedeflerin açık olarak tanımlanması ve farklı yönetimlere göre değişmesi de, başarının önde gelen koşullardır. Aksi takdirde özelleştirme potansiyeli kendinden beklenen sonuçları sağlayamaz ve ekonomiye yarar yerine zarar getiren bir nitelik kazandırabilir.

Özelleştirme çalışmaları, KİT'leri siyasi otoritenin kontrolü altında tutma eğiliminden vazgeçildiğinin net bir ifadesi olması nedeniyle olumlu adımlardır. Ancak, özelleştirmenin başarılı olması için aşağıdaki hazırlık çalışmalarının yapılmasını gerekli buluyoruz:

- Kamuoyu özelleştirme konusunda yete-
rince aydınlatılmalıdır.
- Özelleştirilecek kamu kuruluşları bu ope-
rasyona hazır hale getirilmelidir.
- Özelleştirmede işçi ve halk için bir pay
ayrılmalıdır.
- Satılacak hisse senetlerinin isme yazılı
olmasına özen gösterilmelidir.
- Küçük tasarruf sahiplerine satıştan sonra
kalan hisse senetleri öncelikle milli kuru-
lumlara devredilmelidir.
- Kalan pay senetleri önceden belirlenen
bir oran dahilinde, yabancı kuruluşlara
satılmalıdır.
- Özel kanunlarla kurulan KİT'lerin özel-
leştirilmesi tercihen özel bir kanunla ger-
çekleştirilmelidir.

Öncelikle karlı ve etkin çalışan kuruluşları
özelleştirmek, bunların paylarını önce hal-
ka değil blok satışlar halinde tüzel kişilere
devretmek, bu devir sırasında yabancı ku-
ruluşlara -kasdi olmasa da- öncelik ver-
mek kamuoyunda hem özelleştirmenin ya-
rarları, hem de yabancı sermayenin

eğilimleri hakkında olumsuz etkiler yaratarak iki yanlı olumsuz etkilere neden olmuştur.

Özelleştirme programına yalnızca imalat sektöründe faaliyet gösteren kamu kuruluşları dahil edilmiştir. Örneğin, bugün bankacılık sektöründe faaliyette bulunan bazı kamu bankaları imalat sektöründe faaliyet gösteren kamu kuruluşlarının sahip olduğu sorunların bazılarını ile karşı karşıyadırlar ve etkinlikten uzak çalışmaktadırlar. Bu nedenle, imalat sektörü dışında kalan sektörlerde faaliyet gösteren kamu kuruluşları da özelleştirme programı kapsamına alınmalıdır.

Bugün ekonomik konjonktüründeki durumdan ötürü milli sermayenin KİT'leri satın alabilecek gücü kalmamıştır. Halkın elindeki birikim ise yeterli olmaktan uzaktır. Halkın elindeki birikimlerin yeterli olmaması bir yana, özelleştirme programı dahilinde satılacak hisse senetleri serileştirilebilir tasarruf aracı olarak görülmemiştir.

Bu nesnel durum hükümetin özelleştirme-
de tek taraf olarak yabancı sermayeyi
görmesine yolaçmıştır. Kısmen de olsa,
döviz ihtiyacını karşılamaya yönelik
kaygılar da bu yöneşte etken olmuştur.

Özelleştirme operasyonları bu yöntemler-
le devam ettirilirse sanayi sektörünün
yurtiçinde beklenmeyen ve arzu edilme-
yen bir yabancı tekelleşme ile karşı karşıya
kalacağı ve bu durumun da piyasalarda
önemli sorunlar yaratacağı açıktır.

Ancak, Türkiye'nin yabancı sermaye poli-
tikası akılcı, kesin, pratik ve gerçekçi ol-
mak durumundadır.

Akılcı olma koşulu; akılcı çözümleri,
çıkar maksimizasyonunu, ülkeler ve fir-
malar açısından objektifliği içermekte-
dir.

Kesin olma koşulu; gelecek sermaye ile il-
gili ülkelerin genel açıdan değil, sektör,
proje ve firmalar açısından tek tek ele alın-

ması anlamına gelmektedir.

Pratik olma koşulu; yabancı sermayeye ilişkin işlemlerin hızlı ve açık olması anlamında ele alınmaktadır.

Gerçekçi olma koşulu; yabancı sermayenin hangi koşullarda geldiğinin iyi anlaşılması, duygusal ve hayaleci olunmaması, konunun sosyal ve politik yönlerinin bulunduğu kabul edilmesi olarak somutlanmaktadır.

Özelleştirmeye ilişkin uygulamalarda ortaya çıkan son durum; yabancı sermayeye ilişkin tartışmaları yeniden başlatmıştır.

Hükümet özelleştirme konusunda kamuoyunu yeterince aydınlatamamıştır. Bu nedenle de, özelleştirme programı kamuoyu tarafından benimsenmemiştir. "Yaptım oldu" tavrıyla yapılan işler kamuoyunda tepkiyle karşılanmaktadır. Bu açıdan özelleştirme konusunda kamuoyu mümkün olan en kısa sürede ve uygun bir

şekilde bilgilendirilmelidir.

Özelleştirmenin ideolojik platformlara gelişmesinden kaçınılmalı ve toplumun tüm kesimlerince benimsenmesi sağlanmalıdır. Aksi takdirde özelleştirme bir süre sonra yeni bir "devletleştirme" dalgasına dönüşebilir. Özelleştirmenin başansı, bunun sorumluluğu, yararları ve ideolojik-politik bir sorun olmadığı konusunda kamuoyu ikna edilmelidir.

Hükümetin özelleştirmeye ilişkin izlediği yöntemde yanlışlıklar vardır. Ancak, muhaliflerin de konuya yaklaşım tarzları özelleştirmenin özünü zedeleyecek nitelikte olmamalıdır.

Özelleştirme konusunda halledilmesi gereken ilk sorun değerlendirmeye ilişkin olmalıdır. Halen çalışır durumda bulunan KİT'lerin objektif ve gerçekçi kriterlerle değerlendirilmesi gerekmektedir. Özelleştirmenin en hassas noktalarından birisi budur.

Özelleştirilen kuruluşların yönetiminin, söz konusu sektörde faaliyet gösteren köklü kuruluşlar tarafından üstlenilmesi tercih edilir bir durumdur.

Özelleştirilecek KİT'lerden halen tekel statüsünde olanların bu statülerini kaldıracak yasal düzenlemeler gerçekleştirilmelidir.

Özelleştirme ile görevli güçlü bir idare ve, işçi sendikaları, üniversite ve özel sektörün de katılacağı bir danışma konseyi halen oluşturulmamıştır.

PETKİM VE ERDEMİR'İN ÖZELLEŞTİRİLMESİ

Öncelikle bir konuya tam bir açıklık kazandırmak gereklidir: Özelleştirmeye yönelik TÜSİAD'ın herhangi bir kaygısı bulunmamaktadır. Ancak, bazı KİT'lerin hisselerinin yabancı sermayeye satışı konusunda sakıncalar söz konusudur. Petkim ve Erdemir'in özelleştirilmesine

ilişkin kaygıların temel kaynağı da budur.

Petkim ve Erdemir'in özelleştirilmesi, kamunun sanayi içindeki payında önemli ölçüde bir küçülmeyi ifade etmesi nedeniyle büyük önem taşımaktadır. TÜSİAD'ın ne Petkim'in, ne de Erdemir'in özelleştirilmesine karşı bir tutumu söz konusu değildir. Sorun, bu iki dev kuruluşun özelleştirilmesinde daha önceki örneklerde olduğu gibi, izlenen yöntemle ilişkindir. Bu iki kuruluş özelleştirilirken tekel olma konumları gözönünde bulundurulmalıdır.

Petkim ve Erdemir'in daha verimli hale getirilebilmesi için teknolojik yenilenmeye ihtiyaç bulunduğu da bilinmektedir. Bu teknolojik yenilenme yüksek maliyetli yatırımları gerektirmektedir. Yatırım gereksinimini, her türlü fedakarlığı yaparak, kat kaynaklarla karşılamaktaansa; bu kuruluşların özelleştirilmeleri ve özelleştirmeden ve yatırım tasarrufundan elde edilecek gelirin örneğin sosyal yatırımlara (okul,

yol, hastane vs.) dönüştürülmesi gerektiği kanısındayız.

Ancak; tekel konumunun, özellikle de yabancı sermayenin tekel konumunun sakıncalarını bertaraf edecek düzenlemeler yapılmadan (devlet elinde muhafaza edilecek imtiyazlı altın hisse opsiyonu, anti-kartel ve anti-tröst yasalar, yönetimin devlet, milli sermaye ve yabancı sermayenin kuracağı bir konsorsiyum tarafından denetlenmesi, vb.) Petkim ve Erdemir'in sıradan birer KİT gibi özelleştirilmesi sakıncalı bir adım olacaktır.

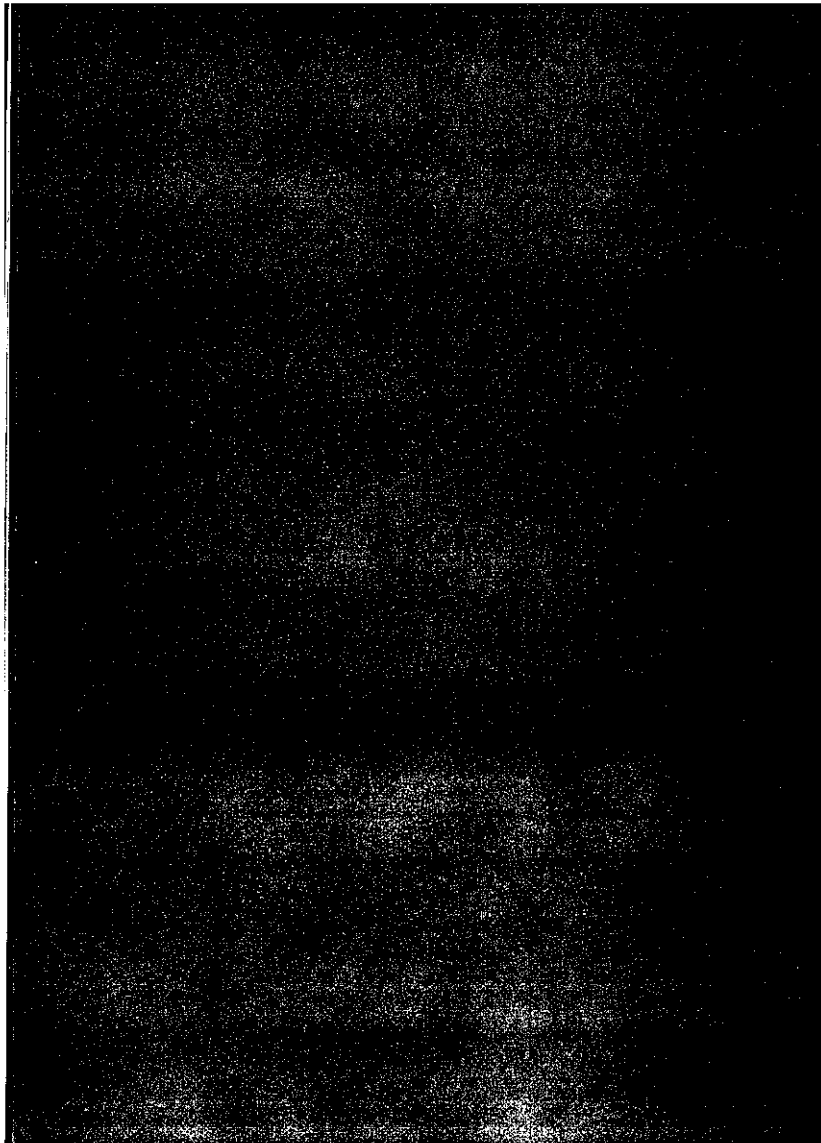
Ülke ekonomisi açısından stratejik öneme sahip KİT'lerin özelleştirilmesinde yabancı sermayeye ayrılan paylar belli bir oranda ve sektörel bazda ayrı ayrı belirlenmelidir. Dünyadaki özelleştirme örneklerinde benzeri durumlar söz konusudur. Örneğin; İngiltere'deki başarılı özelleştirme programı çerçevesinde özelleştirilen British Airways (İngiliz Havayolları) adlı kuruluşun hisseleri yabancılara satıl-

manmıştır. British Steel'de (İngiliz Demir Çelik İşletmeleri) ise hisselerin sadece yüzde 10'u yabancılara satılmıştır. Benzeri uygulama ülkemizdeki özelleştirme programında da benimsenmeli ve farklı sektörler için farklı yabancı sermaye oranları dikkate alınmalıdır.

Sonuç olarak, KİT'lerin daha verimli çalışmalarını ve yeni teknolojiye ayak uydurmaları açısından dikkatli bir biçimde yabancı sermayeye açılması uygundur. Ancak, KİT'lerin ülke ekonomisi açısından önemi gözönüne alındığında, yabancı sermayenin kontrolüne girmelerini uzun vadede bazı sakıncalar doğuracaktır. Bilindiği gibi çokuluslu şirketler "global" çıkarılan doğrultusunda genel stratejiler hazırlamaktadırlar ve bu kararlar her zaman ulusal çıkarlar doğrultusunda olmayabilir.

Yukarıda sıralanan tavsiye ve sakıncalar gözönüne alınarak ve de özellikle kamuoyunun benimsemesi ve desteği sağlanarak

uygulanacak özelleştirme programlarının
başarıya ulaşacağı kanısındayız.

AT Sbvasyonlarında Yapılan Usulsüzlükler

On yıldan fazla bir süredir, Avrupa Topluluğu Denetçiler Kurulu her yıl AT'nin verdiği yardımlar konusunda olumsuz raporlar vermektedir. AT bütçesinden verilen tarımsal yardımların kullandırma ve hesaplanma yöntemlerinin Kurul'un iznine uygun olmaması, ye ülkeler tarafından gözardı edilmiştir.

Gerçekten, AT Komisyonu, denetçileri rahatsız eden noktaları temize çıkarmak için her zaman uygun bir mazeret bulabilmiştir. Bazen gelecekte işin daha iyi yapılacağına dair söz verilmiştir. Komisyon'un iç denetim yapısındaki eksiklikler, faaliyetlerin bağımsız bir kontrol mekanizması yerine, harcama departmanları tarafından kontrol edilmesinden kaynaklanmaktadır. Komisyon, ne

bir hastanenin yapımına verilen Topluluk yardım fonunu herhangi bir nedenle kesebilir, ne de yardım alan hükümetlerle taşeron firmalar arasındaki yakın ilişkiye son verebilir.

Komisyon bütçesindeki asıl sorun, tarım alanındaki usulsüzlüklerdir. Bu sorunun Topluluk bütçesiyle beraber büyüdüğü görülmektedir. Denetçilerin durmadan yaptığı eleştirilere rağmen, usulsüzlüklerden biri engellense bile, yerine yenileri çıkmaktadır. Tarımdaki usulsüzlükler tahminlere göre yıllık 6 milyar ECU'ya ulaşmıştır ki, bu miktar Topluluk bütçesinin yaklaşık onda biri kadardır.

İngiliz yetkililer, bu konuda acilen bir şeyler yapılması gerektiğine inanmaktadırlar. Bu boyutlardaki usulsüzlükler sadece suça yatkın bazı kişilerce yapılmakta, hayatları boyunca dürüst yaşamış olan binlerce çiftçi ve ticaret adamı da çok kolay elde edilen paranın cazibesine karşı koyamamaktadırlar. Neticede, para,

belirli bir kişinin cebinden veya bir devletin kasasından çıkmamakta, aksine Topluluğun ortak bütçesinden verilmektedir.

Uygun olmayan yardımların elde edilebilmesi için sayısız hileye baş vurulmuştur. Yeni hileler artık bilinmeye başlayan eskilerinin yerini almıştır. Topluluk fonlarının dağıtılmasında oldukça cömert davranan ulusal pazarlama kuruluşlarının yanında, bir çok özel teşebbüs de işin içine girmiştir. İhracat yardımı alınarak ihraç edilmiş olan bir mal, yeni bir ihracat işlemi yapabilmek için gizlice tekrar ithal edilmekte; yardıma hak kazanabilmek için, mallar başka isimler altında beyan edilmekte ve ucuz ilavelerle süslenerek ithal edilmektedirler. Daha açık bir yolsuzluk şekli de; gümrük memurunun, sınırdan hiçbir zaman geçmemiş olan malın evraklarını damgalamasıdır. İşlemlerin resmi yollarla düzenlenmesi, yardımın büyük bir olasılıkla alınacağını garantisidir. Yapısal yolsuzluğun sonsuz sayıda

çeşitleri mevcuttur.

İdari ve polisiye yöntemlerle hiçkimse yapısal yolsuzluğu önlemeyi başaramamıştır. Tabii ki birkaç suçlunun ismi kayıtlara geçirilmiştir. Zaman zaman açığöz ve becerikli 'ihracatçılar' yakalanmıştır. Nadiren de, dürüst bir banka, aynı dürüstlükteki bazı müşterilerinin hesabına giren hayali paranın öyküsünü anlatmaya ikna edilebilmiştir. Buna rağmen küçük bir balığın yakalanması bile suyun ısınısını bir miktar değiştirebilmektedir.

Nezih bir tabakanın önderlik ettiği yolsuzluk, rüşvet ve karaborsa konusu Avrupa Topluluğu ve Comecon'un ortak sorunudur. Her iki tarafta da sorun, insanları kanunsuzluğa iten, pazar fiyatı ile resmi olarak onaylanmış suni fiyat arasındaki eşitsizliktir. Üreticiye teşvik olsun diye resmi fiyatların çok düşük tutulduğu, merkezi planmaya dayalı ekonomilerde piyasanın baskısı kanunlardan daha güçlü çıkmıştır. Tüketiciler, piyasada kıt olan bir malı bulabildikleri

sürece, resmi fiyattan fazla ödemekten çekinmemektedirler. Diğer yandan, ücretsiz ya da sabit bir fiyata sağlanması gereken bazı mal ve hizmetler için (örneğin; doktorlar ve öğretmenler) çok yüksek ücret uygulandığı da görülmektedir.

Avrupa Topluluğu'nda, pazar fiyatı ile resmi fiyat arasındaki eşitsizlik farklı işlemektedir; ilişki tersinedir. Burada da ekonomik güçler kanunlardan güçlüdür. Piyasada ne kadar fazla gıda stoku olursa olsun, yardım mercilerinin elindeki fonlar çeşitli yolsuzluklar ile çekilmektedir. Bu nedenle, Topluluk'taki yapısal yolsuzlukların ulaştığı boyutlar yardım sisteminin yeniden düzenlenmesini gerektirmektedir.

Kaynak: *Financial Times*

İngiltere'de Yüksek Faiz Uygulaması

İngiltere Maliye Bakanı, tüketici talebini düşürebilmek için; 1 yıldan daha kısa bir süre içinde tüketici kredilerinde faiz tabanını 10 kez arttırmıştır.

Kuzey İngiltere'de tüketiciler, Güney'e oranla kriz ile daha kolay başedebilmişlerdir. Gençler baskıları çok daha fazla hissetmişler, orta yaşlılar ise daha dirençli olduklarını göstermişlerdir. Bununla birlikte, hiç kimse ya da hiç bir bölge, 1985'den beri süregelen yüksek faiz baskısına bağışıklık kazanamamıştır.

Kuzey ve Güney iki uç çözüme yönelmişlerdir. Ev fiyatlarının, dolayısıyla ipoteklerin görece olarak düşük olduğu Kuzey'de, zorunlu harcamaların dışındaki tüketim çok az etkilenmiştir. Örneğin, Kuzey Doğu

Kooperatifleri Birliği'nde ticaret hızla artarken, iş hacmi geçen yıl yüzde 11 artış göstermiştir. Tüm İngiltere'de turizm piyasası yüzde 10 gerilerken, Kuzey İngiltere'deki paket turlarda marjinal bir kar elde edilmiştir.

Güney İngiltere'de ise tam tersine tüketici piyasaları sıkıntı içindedirler. Güneyli büyük şirketler bu yılı "Çok güç koşullarda berbat bir yıl" olarak nitelendirmektedirler.

Taban faizlerindeki bir puanlık artış ev sahiplerini ipotek ödemelerinde yeni bir artış ile karşı karşıya bırakmaktadır.

Bu durum Nisan ayında İngiltere'deki perakende satışlarda yüzde 1.4'lük bir düşüş ile kendini göstermiştir. Bu, son iki yıl içinde görülen en büyük aylık düşüştür.

Yılbaşı alışverişi küçük dükkanlar için bile beklenenin altında olmuş, büyükler bu arada stratejilerini belirlemek için

zaman kazanmışlardır. Satışları arttırmak için mevsim sonu satışları, indirimler, faizsiz krediler gibi çeşitli yöntemlere başvurulmuştur. Satıcı firmaların olağanüstü gayretleri mutfak araçları satışlarının gerilemesine engel olmuştur. Malları piyasadan çekmenin maliyetinin çok yüksek olması ve çok büyük bir bölümünün Uzak Doğu'dan üretilmesi ve bu nedenle akışı durdurmanın güçlüğü satıcıların talebi arttırabilmek için olağanüstü bir gayret göstermelerine neden olmuştur.

Güney İngiltere, Kuzey'e göre daha az başarılı görünmektedir. Mutfak araçları piyasasında satışların çoğunu bulaşık makinası oluşturmakta, bunun büyük kısmı ithal edilmekte ve orta yaş grubu alıcılara hitabetmektedir. Bulaşık makinası satışları bir önceki yıla oranla yüzde 9 artmıştır. Ancak çamaşır makinası satışları yüzde 4 ve mikrodalga fırın satışları yüzde 12 düşmüştür.

Kişisel bakıma yapılan harcamalar hızını

sürdürmektedir. Temizlik malzemeleri ve kozmetik satışları hiç bir duraksama göstermemekte, mücevher satışları aynı hızla, hatta artarak devam etmektedir.

Otomobil piyasası inatla canlılığını sürdürse de önünde zor bir sınav dönemi görünmektedir. Yüksek faizler yavaş yavaş kendini hissettirirken; ucuz kredilerle finanse edilen, rekor satışlar ve karlarla dolu 4 yıl geride kalmaktadır.

Motor sanayiinin ve ticaretinin parlak iyimserliği şüpheli seslerle bulutlanmıştır. Yılın ikinci yarısında talep belirgin bir biçimde düşmüştü. Tüketici kredilerinin kredi kartları yolu ile kullanılan kısmı durgunluk içinde görünmektedir. Kredi kartları piyasa içinde payını kaybederken; tüketici kredilerinin diğer şekilleri, özellikle banka kredileri düzenli olarak artmaktadır. Geçtiğimiz yıl kredi kartlarıyla açılan krediler toplam tüketici kredilerinin yüzde 10'unu oluştur-

maktaydı.

Tüm bunlar gerçekleşirken tasarruflar eskisi kadar yüksek faiz getirmese de, rekor düzeylerde inşaat birliklerinin hesaplarına akmaktadır. İlk bakışta ipotek işlerinin çok iyi gittiği görülmektedir. Fakat yine de bu artışın büyük kısmı eski evlerin tekrar ipotek edilmesinden kaynaklanmaktadır.

Tüm piyasalarda indirimler ve özel fiyatlar uygulanmaktadır. Satıcı yönünden maliyeti yükselse de, tüketici talebinin arttırılabilmesi için faizsiz kredili satışlar teklif edilmektedir.

Faiz Oranlarındaki Değişikliklerin Harcama Şekilleri Üzerindeki Etkileri

	İpoteği Olan Tüketiciler	Genel
Büyük etkisi var	%21	%15
Az etkisi var	%50	%37
Etkisi yok	%29	%48

Yüksek Faiz Oranlarının Harcama Şekillerinde Sağladığı Tasarruflar

Elbise alımının azaltılması	%39
Daha az dışarıda yemek yeme	%36
Yeni araba alımını durdurma	%35
İçki, sigaraya daha az harcama yapma	%31
TV, Video alımını durdurma	%29
Daha ucuz bir tatil yapma	%29
Mutfak aleti alımını durdurma	%23
Daha az tatil yapma	%21

Kaynak: *Financial Times*

Güney Kore Ekonomisinin Yeni Sorunları

Güney Kore dünyada en büyük büyüme hızına sahip ülkelerden biridir. 1980'li yıllardan itibaren ihracata dayalı büyüme gösteren G.Kore ekonomisinde uygulanan politikalardan ötürü yeni bazı sorunlar belirmeye başlamıştır. Önlem alınmadığı takdirde sözkonusu sorunlar ihracatı olumsuz şekilde etkileyebilecektir.

Ekonomiyi tehdit eden sorunlar başlıca üç başlık altında toplanabilir:

- 1.İşçi eylemleri
- 2.Para biriminin değer kazanması
- 3.Birçok ülkenin G.Kore mallarına karşı uyguladığı korumacı tedbirleri arttırması

1. İşçi eylemleri: İşçi olayları ekonomideki sorunların odak noktasını oluşturmaktadır. Eylemler özellikle

elektrik-elektronik, genel makine, elik gibi sanayi kollarında dikkat çekici boyutlarda olup grev ve işi yavaşlatma şeklinde kendini göstererek üretimi olumsuz etkilemekte ve dolayısıyla ihracat artış hızının yavaşlamasına neden olmaktadır.

cret arttırılması yolunda baskılar sürerken, yapılan artışlar yıldan yıla önemli oranlarda olmasına rağmen eylemlerde azalma gözlenmemektedir. G.Kore'deki ortalama yıllık ücret artışı Tayvan, Hong-Kong ve Singapur gibi ülkelerden daha yüksek oranda gerçekleşmiştir. (1988'de yüzde 15.48)

2. Para biriminin değeri kazanması:
G.Kore para birimi belli başlı paralara karşı değeri kazanmasını sürdürmektedir. 1989 başından itibaren Japon Yeni'ne karşı yüzde 9.9, İngiliz Sterlini'ne karşı yüzde 10.6, Alman Markı'na karşı yüzde 9.4 ve Fransız Frankı'na karşı yüzde 8.2 oranında değeri kazanmıştır.

Parasının değeri lenmesi G.Kore ihraç ürünlerinin fiyatını arttırarak uluslararası piyasalarda rekabet gücünü azaltmaktadır.

İhracatın olumsuz etkilenmesi nedeniyle birçok sanayi kolunda yurtiçi satışların artırılmasına çalışılmaktadır.

Bu yılın ilk çeyreğinde, geçtiğimiz yılın aynı dönemine göre cari işlemler fazlasında yüzde 55 oranında gerileme görülmüştür, bu gerilemenin sürmesi beklenmektedir. Sözkonusu gelişmelere bakarak önümüzdeki yıllarda cari işlemler dengesinde açık durumunda görülebileceği söylenebilir.

3. Birçok ülkenin G.Kore mallarına karşı uyguladığı korumacı tedbirleri arttırması: Başta ABD ve AT ülkeleri olmak üzere birçok ülke G.Kore ürünlerine karşı ithalatı sınırlayıcı tedbirleri arttırmaktadır. Avusturya ile Kanada'da sözkonusu tedbirleri arttıran

ülkelere katılmıştır.

Özellikle G.Kore tekstil ürünlerine karşı kota sınırlamaları, anti-damping düzenlemeleri ve özel ithalat kısıtlamaları gittikçe arttırılmaktadır. Söz konusu problemler nedeniyle birçok G.Kore şirketi ihracatta rekabet güçlerini koruyabilmek amacıyla Güney Doğu Asya ülkelerinde artan oranda yatırım faaliyetlerine girmiş bulunmaktadır. Söz konusu şirketlere sadece emek-yoğun küçük ve orta büyüklükteki ayakkabı, tekstil gibi konularda sınırlı kalmayıp büyük boyutlu elektrik-elektronik gibi sanayi kollarında da yatırım yapmaktadırlar.

G.Kore'nin cari işlemler dengesindeki fazlalığa karşın, büyük orandaki dış borçları gözönüne alındığında kümülatif olarak açık durumunda olduğu dikkati çekmektedir.

Bütün bu gelişmelere rağmen ülkenin